

Другі бібліотекознавчі студії, присвячені пам'яті професора М. С. Слободяника

Наприкінці 2016 р. в Інституті бібліотекознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського відбулися Другі бібліотекознавчі студії, присвячені пам'яті професора Михайла Семеновича Слободяника.

Захід був організований Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського (НБУВ) та Національною академією керівних кадрів культури і мистецтв (НАКККіМ).

Другі бібліотекознавчі студії відкрила директор Інституту бібліотекознавства НБУВ, канд. іст. наук **О. М. Василенко**. Вона наголосила, що творчий доробок відомого вченого і педагога, українського бібліотекознавця, документознавця і бібліографознавця, д-ра іст. наук, професора М. С. Слободяника, його численні наукові праці залишатимуться настільними книгами з вивчення вітчизняного бібліотекознавства, бібліографознавства та документознавства, виступатимуть надійними орієнтирами для подальших наукових досліджень.

Продовжуючи цю думку, проректор з наукової роботи НАКККіМ, д-р іст. наук, професор **С. Х. Литвин** акцентував увагу присутніх на важливій сфері діяльності М. С. Слободяника – редагуванні ним наукового журналу «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія». С. Х. Литвин зазначив, що концепція і проблематика журналу, окреслені М. С. Слободяником ще в першому номері, залишаються актуальними донині: теоретико-методологічні засади бібліотекознавства і дослідження бібліотечного соціального інституту; історія розвитку бібліотечної справи і бібліотекознавства в Україні та інших державах; бібліотечна професіологія; розвиток законодавчої, нормативно-методологічної бази; інформаційно-бібліотечне забезпечення реформування освіти; наукове забезпечення основних напрямів діяльності наукової бібліотеки; комплексна автоматизація бібліотек і формування електронних бібліотек та ін.

Завідувач кафедри бібліотекознавства та інформології Київського університету імені Бориса Грінченка, д-р наук із соц. комунікацій, старш. науковий співробітник **О. В. Воскобойнікова-Гузєва** доповіла про активне використання концепцій М. С. Слободяника в процесі викладання базових дисциплін для бакалаврів і магістрів зі спеціальності «029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Ще й сьогодні чимало навчальних програм ґрунтуються на бібліотекознавчих і документознавчих концепціях професора М. С. Слободяника. Це, зокрема, такі дисципліни, як «Бібліотекознавство та історія бібліотечної справи» (де концепція

М. С. Слободяника розглядається на одному рівні з концепцією Ю. М. Столярова), «Основи документознавства і архівознавства» та ін.

Виступ директора Інституту бібліотекознавства НБУВ, канд. іст. наук **О. М. Василенко** був присвячений розвитку ідей М. С. Слободяника в контексті сучасних бібліотекознавчих досліджень. Доповідачка проаналізувала основні результати роботи колективу Інституту бібліотекознавства НБУВ над науковою темою «Інформаційно-комунікаційна діяльність наукових бібліотек як фактор розвитку суспільства знань». Серед вагомих результатів було виокремлено розроблення новітньої моделі інформаційно-комунікаційної діяльності наукових бібліотек та сервісно-орієнтованої моделі бібліотечно-інформаційного обслуговування, питання стратегічного розвитку бібліотечної справи в Україні та ін. На завершення О. М. Василенко поінформувала присутніх, що уявлення науковців про лінійну, інтеракційну, інтеграційну та аналітико-когнітивну модель функціонування наукової бібліотеки як базового компонента в системі наукової комунікації будуть представлені в колективній монографії, яка нині готується до друку.

Підвищений інтерес в учасників студій викликала доповідь завідувача відділу бібліометрії та наукометрії НБУВ, канд. техн. наук **Л. Й. Костенка**, присвячена маловідомим сторінкам наукової біографії М. С. Слободяника. Йшлося, зокрема, про московський («аспірантський») період, під час якого М. С. Слободяник активно налагоджував зв'язки з бібліотечними фахівцями всіх рівнів у всіх регіонах країни, та наманганський період, коли Михайла Семеновича направили на три роки до Узбекистану для організації кафедри бібліотекознавства і бібліографії Наманганського університету. Неординарними були і люди, котрі в той час оточували М. С. Слободяника, впливали на формування його бібліотекознавчих поглядів. Це колишній директор Бібліотеки з природничих наук АН СРСР О. Г. Захаров, який розробив і втілював у життя концепцію «Бібліотеки без читальних залів»; генерал-майор К. В. Тараканов, котрий після звільнення в запас упродовж декількох років очолював Державну публічну науково-технічну бібліотеку СРСР, створив в ній інформаційно-обчислювальний центр. Саме завдяки його інноваційним розробкам ДПНТБ згодом стала провідною установою з автоматизації бібліотечної справи.

Бібліографічну складову наукової діяльності професора Слободяника висвітлила завідувач відділу Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого **В. О. Ко-**

ноненко. Вона детально проаналізувала досягнення М. С. Слободяника як науковця і дослідника, наукового редактора багатьох вітчизняних фахових журналів, редактора таких наукових видань, як «Наукові праці Іванівської дослідно-селекційної станції. 1901–1997», «Бібліотекознавство і бібліографія України», «Бібліотекознавство України. 1996–2000», «Бібліографознавство України. 1996–2000», «Бібліотечна справа і бібліотекознавство України. 2001–2005» та ін.

Директор бібліотеки Київської дитячої Академії мистецтв, канд. іст. наук **О. А. Політова** виокремила наукове значення бібліографічної спадщини М. С. Слободяника. Вона підкреслила, що бібліографічні видання, над укладанням і науковим редагуванням яких працював професор Слободяник, зокрема «Українське документознавство», вирізняються своєю продуманою структурою, що дає змогу знайти відповіді на будь-які питання в цій сфері, як от: теорія і методологія документознавства, теорія документа, керування документацією, електронне документознавство, документознавча професіологія, професійні комунікації та ін. На думку О. А. Політової, така структура наочно ілюструє ступінь розроблення основних напрямів розвитку науки про документ і значною мірою допомагає проведенню подальших наукових досліджень документально-інформаційних потоків.

Доповнюючи портрет видатного українського бібліотекознавця, документознавця і бібліографознавця, науковий співробітник Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського **А. І. Рубан** репрезентувала учасникам заходу інформаційно-бібліографічний ресурс, присвячений М. С. Слободянику. Він був створений у межах проекту «Видатні бібліотекознавці, бібліографознавці, книгознавці та документознавці України та світу». Доповідачка зазначила, що фахівці відділу науково-методичного забезпечення діяльності мережі освітянських бібліотек працюють над цим проектом з 2009 р., маючи на меті популяризацію наукових досягнень видатних діячів, ознайомлення з їх життям, діяльністю, творчою спадщиною, а також висвітлення результатів втілення їх ідей у практику.

Зв'язки професора Слободяника з харківською бібліотечною школою висвітлила у своєму виступі професор Харківської державної академії культури, д-р наук із соц. комунікацій **Г. В. Шемасва**. Доповідачка зазначила, що професійні комунікації М. С. Слободяника із харківською бібліотечною школою мали два основних напрями – науково-освітній та науково-організаційний. До першого можна віднести підготовку Михайлом Семеновичем спільно з викладачами Харківської державної академії культури (ХДАК) нав-

чальних матеріалів; обговорення наукових теорій, концепцій, ідей тощо на сторінках фахових видань; участь у спеціалізованих вчених радах ХДАК й опонування дисертаційних робіт. Другий напрям був тісно пов'язаний з активним обговоренням у 90-х роках ХХ ст. питань подальшого розвитку бібліотек, проведенням міжнародних семінарів за участю фахівців Росії, Білорусі, Німеччини, Данії, Великої Британії, Нідерландів (1994–1996), в яких М. С. Слободяник брав участь і як доповідач, і як член організаційних комітетів.

Завідувач відділу НБУВ, канд. іст. наук **О. Г. Кириленко** коротко зупинився на питаннях охорони інтелектуальної власності в наукових бібліотеках. Він зауважив, що поява цього напрямку бібліотечної діяльності є відповіддю на виклик, який поставило інформаційне суспільство перед сучасними бібліотеками. Професор Слободяник також не стояв осторонь цієї проблеми. В останні роки свого життя разом з молодими науковцями він активно займався розробленням бібліотекознавчих аспектів охорони інтелектуальної власності, починаючи від комплектування, створення електронних бібліотек і інформаційних ресурсів, взаємодії з користувачами. Доповідач зазначив, що орієнтуючись на напрацьовані М. С. Слободяником підходи до охорони інтелектуальної власності, фахівці НБУВ активно розробляють пропозиції щодо змін у законодавстві, трансферу технологій тощо.

На завершення студій вчений секретар НАКККіМ, канд. наук із соціальних комунікацій **В. В. Добровольська** розповіла про діяльність М. С. Слободяника у НАКККіМ. Вона наголосила, що головним напрямом наукової роботи Михайла Семеновича у навчальному закладі стало дослідження теоретичних проблем документознавства. Він вперше обґрунтував новий напрям – галузеве бібліотекознавство, приділяв велику увагу питанням підготовки фахівців з документознавства та інформаційної діяльності, залучав студентів до активної наукової роботи, створив кафедру документальних комунікацій, концепція якої не змінюється вже упродовж багатьох років. Ще й сьогодні викладачі кафедри працюють за навчальними планами, розробленими професором Слободяником. Не менш важливим його досягненням стало відкриття в Академії спеціалізованої вченої ради, на якій було захищено 14 кандидатських дисертацій.

Загалом до участі у Других бібліотекознавчих студіях, присвячених пам'яті професора Михайла Семеновича Слободяника, було заявлено 18 доповідей. Усі вони згодом будуть опубліковані у збірнику матеріалів.

Валентина Здановська,
мол. наук. співробітник НБУВ